

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računata se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kakor poštnina znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je v Gospodskih ulicah št. 12.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Zakon in njega izvršitev.

Poročali smo, da je naše ministerstvo razveljavilo ukaz štajerskega deželnega šolskega sveta, kateri je odredil, da se na čveterorazredni slovenski šoli v Šmarji pri Celji mora pouk v nemščini pričeti v drugem šolskem letu in da se v višjih razredih mora tudi računstvo in zemljepisje učiti v nemškem jeziku. Krajni šolski svet v Šmarji se je pritožil proti temu odloku pri učnem ministerstvu in po dolgem čakani je dočkal rešitve, ki se vendar jedenkrat ujema z državnimi osnovnimi zakoni. Ministerstvo je namreč ukazalo, da se pouk v nemščini prične še le v 3. šolskem letu, da pa je na prosto voljo dano starišem ali varuhom izreči, da dotični otroci ne bodo hodili k pouku v nemščini.

Dosle je ministerstvo z deželnimi šolskimi sveti bilo drugega mnenja in se nikjer ni spodtikalo nad obligatnostjo nemščine za nenemške narode. Državno sodišče je v taci slučajih dosledno razsodilo, da se v Avstriji nikdo ne sme siliti, učiti se drugega deželnega jezika, toda šolska oblastva do najvišje stopinje v ministerstvu neso odjenjala in vzlic razsodbam državnega sodišča silili so drugi deželni jeziki, ki pa je vselej bil le nemški, zlasti v slovenskih šolah čisto slovenski deci. Zastopnik učnega ministerstva je zagovarjal svojega šefa, dobro ali slabo, v svesti si, da sodišče sicer proglašá nezakonitim odlok ministerstva, a eksekutivi da se ni treba brigati za teoretične razsodbe, katere izvršiti se nikdo ne more siliti. Ponavljajoče se razsodbe državnega sodišča pa so konečno omajale — ne deželni šolski svet štajerski, v katerem sede matadorji nemške stranke, one stranke, kateri je vsaka slovenska šola na Štajerskem trn v peti, omajale so prepričanje v ministerstvu. Priziv krajnega šolskega sveta Šmarjskega ni več našel gluhih ušes, temveč prodril je, sicer ne popolnem, ker ostane nemščina učni predmet od 3. leta naprej, pa načeloma je priznано, da ni obligatna.

Načeloma je torej zdaj tudi ministerstvo izreklo, da se drugi deželni jezik ne sme proti volji zakonitih zastopnikov otrok učiti v ljudski šoli. Pa „de facto“ bode, tako se bojimo, ostalo vse pri starem, namreč pri naredbi deželnega šolskega sveta

štajerskega, da bodo namreč vendar vsi otroci morali obiskavati nemške ure. Kaj zahteva ministerstvo v svojem ukazu? Ministerstvo pravi, da je dano na prosto voljo (freigestellt) zakonitemu zastopniku vsakega šole obiskujočega otroka izreči, da se dotični otrok ne bode udeleževal pri pouku v nemščini. Taka usutna ali pismena izjava pa se more oddati šolskemu vodstvu le začetkom šolskega leta. Za tiste slovenske otroke, katerih zastopniki se ne izjavijo pri vodstvu proti nemščini, jo slednja obligatna. Vprašamo, s katero pravico? Kako se more zahtevati še posebna ustna ali pismena izjava glede pouka v drugem deželnem jeziku? Ali ni zakon dovolj jase? Nikdo se ne sme siliti? In tu se silijo vsi otroci, katerih zastopniki se ne oglase začetkom šolskega leta, bodisi iz malomarnosti ali iz nevednosti, da morajo vse šolsko leto obiskavati nemške ure.

Ministerska naredba, dasi zaznamuje neki napredek, skuša vendar doseči po ovinkih, kar štajerski deželni šolski svet naravnost, namreč slovensko deco v ljudskih šolah, če ne germanizovati, vsaj pritegniti k nemškemu pouku. Tudi ministerstvo določuje po 3 ure in v poslednjih dveh šolskih letih celo po 4 ure na teden nemščini ter tako ostalim predmetom jemlje potrebni čas, pa ne samo to. Nemščina jo redni predmet na slovenskih šolah, ima svoje redne ure, kakor drugi obligatni predmeti, torej je v resnici obligatna. Samo da si predstavljamo, kako se bode zvrševala ta naredba. Pri upisovanju otroka bi moral oče ali mati jati varuh izjaviti se, da otrok ne bode hodil v nemške ure. Izjaviti se mu je iz lastnega nagiba. A koliko jih je na kmetih in še celo v mestih, ki se brigajo za šolske učne predmete? Šolsko vodstvo pa bode javljale vprašalo vsacega, kaj da želi. Prvič se na Štajerskem učitelj ne bode hotel utikati v to kočljivo vprašanje, drugič bode se šolskemu vodstvu v interesu šolskega reda zdelo pripravnejše, da ne bodo izjeme pri šolskem obiskovanju in tretjič, ako se res vpraša zastopnika otroka, hoče li zbrisati otroka iz nemške ure, lahko se to vprašanje tako stavi, da zastopnik ne more odgovoriti, da.

Ministerska odloka se torej le na videz ujema z razsodbami državnega sodišča, bistveno pa jim in

členu 19. nasprotuje. Ako nemščina res ni obligatna, ne smejo se jej določiti ure v postavnem času šolskega pouka, temveč izredne ure. In ako se nikdo ne sme siliti k učenju drugega deželnega jezika, tudi isti otroci, katerih zastopniki se ne oglašé, ne smejo biti ukovani v nemške ure. Ministerstvo tudi s to odloko ni izvrševalo členu 19. in še bode treba napora, nemara novega priziva do državnega sodišča, da pridejo Slovenci do svoje pravice.

Oj ti blažena nemščina! Kako precartano povsod za tebe skrbe! Kako tebi na ljubo zakonska določila tolmačijo tu tako, tam drugače! Po § 6 državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869 določuje o učnem jeziku in o poučevanju v katerem drugem deželnem jeziku deželna šolska oblast, zaslisaš tiste, kateri šole vzdržujejo, držče se pri tem mej, ustanovljenih v postavah. Vpraša se, kdo vzdržuje šole? Kdo naj bode zaslišán? Na Kranjskem sklicuje se deželni šolski svet gledé svoje naredbe z dne 5. februvarja 1887. l. na krajne in okrajne šolske svete, češ, oni se, ko se bili zaslišani, neso izrekli proti nemščini v ljudskih šolah. Na Štajerskem so se nekateri krajni šolski sveti ustavljali proti uvedanju nemščine v ljudsko šolo. Po kranjskem vzgledu bi se nemščina ne smela vrstiti mej obligatne učne predmete. A to bilo bi prehudó. Govoré naj stariši, vsak posamičnik, in ne pozitivno, ampak samo negativno, zanikavno. Vsak vidi, kakšen zajec za tem grmom tiči in da smo še zeló odaljeni od praktične zvršitve slovečega 19. členu. In kakšna je ta logika. Nikdo se ne smeli siliti, — a ravno ista odloka v prvem odstavku ukazuje, koliko ur gre nemščini v obligatnem učnem času, v 4. in 5. odstavku pa navaja pot, po kateri bi bilo mogoče oprostiti otroke od tega sicer obligatnega predmeta.

Slava in hvala vrlim narodnim možem v Šmarji, ki tako hrabro in neustrašeno stojé na braniku za našo narodnost. Prodrli so s svojim pogumnim postopanjem najdebelejšo ledeno plast v ministerstvu, pridojevali so določilo, da je na njihovi šoli slovenski jezik vseskozi (durchwegs) učni jezik in to je lep napredek, pa izpeljava bode še le pokazala, ali ne bode treba še jedenkrat stopiti pred državno sodišče, kajti v naučnega ministerstva odloki izostal

LISTEK.

Slike Kozaške.

Mitro.

(Češki pisal E. Jelinek, poslovenil Podvidovski.)

Astor, Peter Cooper, Stephen Girard, George Peabody, James Smithson in ini veliki in slavni ljudomili imeli so v potešenje razmetavati milijone mej ljudstvo.

Tudi jaz sem ljudomil in imamo tudi v takovšnje hvalevredne žeiije, toda moje razmere so krive, da obubožanemu človeštva milijoni olajšav ne teko. Škoda!

No, vsak je dober, kakor more.

Zabavam se namreč na potovanjih z različnimi ljudomilimi čini, a na Ukrajini ni bilo zame večjega veselja, nego naletelemu pastirju in pastarici „z jasnega neba“ vreči — kopejko.

To se dela najlažje tuko.

Peljem se z vozom ali železnico, katera reže ukrajinske štepe, vrte in gozde. Pol dne gledam zamišljen v nič — zdajci prikaže se iznenagla pri tiru kozaški pastir, . . . jeden . . . dva . . . trije, . . . včasih i cela družba.

Tu seže roka sama v žep, spusti okence in že leti blagodejnost kopejčja v naročje začujenega Kozačka. Saj teh kopejk ni mnogo videl v življenji . . . Ako je o takej priliki le jeden pastirček, malo je radosti, zato pa pride, ako jih je tolpa, cela družba, do veselega ruvanja, na katero lačno oko potnikovo radostno in hvaležno gleda iz odhajajočega vlaka. To je kraljevsko plačilo za to, da je opazovanje le kratkotrajno in vlak z jednako besnelostjo za svojim ciljem leti.

Tako vidite, da smo prav za prav vsi sebičniki, in da imamo i mi „dobrodejci“ vedno nekako pridaželje za kožo.

Ali nikoli si nisem mislil, da plemenitost kopejčja utegnila ti na ta način dopomoči i h kozačkemu vspominku. Od tod se izvaja ob jednem lep nauk, da ima človek po vseh potih življenja dobro delati in ljudstvo ljubiti.

Vsekdar se to ne izplača. včasih pa venderle. Dokaz! Prosim.

Bilo je na Fastovski železnici baš na ovinku, ki se dotika Dnjepra. Zamišljen gledal sem pri okenci ven, brzozjavni drogovi in hišice železničnih čuvajev švigale so pred mojimi očmi v razmernih razdaljah ter niso razčiljevale ni malo hrepenenja

moje zvedavosti. Na okolico s te strani nisem imel razgleda, akopram i tam oko potnikovo neredko opazi krasne in povabne kraje.

Tu zapazil sem pri neznatnem ovinku osamelega pastirčka. Sedel je na mogilnej višini, napegnal lici pri piščalki in mirno gledal v svet. Pesnij, teh kozaških njegovih pesnij, iz piščalke izvabljenih, gotovo še nisem slišal. In tam nekje ob tihi vodi, iz katere je tratje na gosto raslo, potikala se mu je živina. Bilo je je malo. In ko se je vlak v minuti še bolj približal ovinku, zdel se mi je ta ukrajinski pastir zlasti lep mladenič. Mala čapka sedela mu je preširno na glavi.

In segla mi je tedaj že roka v žep in kar je drobiža nagrabila, vrgla je skozi okno Kozačku. To se zgodilo je v trenutku brez pomisleka. Kozaček je zaplesal in vrgel v zahvalo čapko visoko v zrak. Po trenutku izginil je Kozaček z obzoru in jaz sem glavo mirne položil na oporo. Ali v tem hipu segel sem urno v žep, kakor bi se hotel o nečem osvedočiti. Skoraj srdito postalo mi je obličje, ko sem roko potegnil iz žepa — prazno. Stoprav sedaj sem se spomnil, kaj sem v svojej ljudomilej gorečnosti storil. Ali to se že tako godi na svetu.

(Dalje prih.)

